

שׁוֹת בַּהֲלָכָה לְשׁוֹלַחַן שֶׁשֶׁבֶת

מאת הרב משה חיים חנונו שליט"א

ג'ריון מס' 127

מנהגי הספירה ב'

דיני שמיעת שירים וכלי זמר

שבשעת הדחק סומכים על המקלים שאומרים דין 'מקצת היום ככולו' אף בלילה²³.

האם מותר לערוך סעודת אירוסין בימי הספירה? והאם מותר להשמיע שירים בסעודה זו?

מותר לערוך אירוסין בכל ימי הספירה אף עם סעודת פת, ומותר לשיר בפה שירות ותשבחות לה' יתברך, אך אסור לרקוד או להשמיע מוזיקה בסעודה זו, היות והיא סעודה של רשות ולא סעודת מצווה, בשונה מימי חז"ל שבאירוסין היו עורכים את הקידושין מה שלא נוהגין בזמננו²⁴.

סעודת מרעים, מפגשים משפחתיים וכדומה, האם מותר לעשותם בימים אלו?

מותר לכתחילה לערוך סעודת מרעים של רשות או מפגשים משפחתיים בימי ספירת העומר. עם זאת, יש להקפיד שבמפגשים אלו לא יהיו כלי זמר, ולא ייערכו בהם ריקודים ומחולות, בהתאם למנהגי האבלות הנהוגים בימים אלו²⁵.

האם מותר לברך שהחיינו בימי הספירה על פרי ובגד חדש?

מותר לברך ברכת "שהחיינו" בימי ספירת העומר בין על פרי חדש ובין על מלבוש חדש, גם בימות החול ולא רק בשבתות, וכן אין צורך להימנע מקניית בגדים חדשים או רהיטים לבית, שאין לנו להוסיף מנהגי אבלות מעצמנו, אלא רק מה שהורו לנו רבותינו²⁶.

החילוק בין ימי בין המצרים לימי הספירה הוא כי ימי בין המצרים אירע בהם חורבן בית המקדש ושאר פורעניות²⁷, והם ימי אסון כללי לעם ישראל, וממילא אין מקום לברך "שהחיינו" על זמן המועד לפורענות שנקבע בו זמן בכיה לדורות, מה שאין כן "ימי הספירה" אינם ימי פורענות, ואדרבה כתבו רבותינו שקדושת ימי הספירה כימי חול המועד²⁸.

(יש שכתבו להחמיר בברכת "שהחיינו"²⁹, בשיטות המחמירים, יש שכתבו להחמיר רק לגבי בלישת בגד חדש³⁰, ודווקא בבגד חדש שיש בו יותר בשמחה מאשר בפרי חדש³¹, וכשי צורך יש להדרר ללבוש את הבגד החדש בשבת, ויברך עליו שהחיינו, ובמקום שמחת

איסור חג - ביום זה נוהגים כל דיני האבילות של ימי הספירה, ואין להקל בו בשמיעת כלי זמר¹³, ויש שכתבו להקל, ובפרט בליל איסור חג שיש נוהגים לעשות בו סעודה גדולה הנקראת 'המימונה'. אולם, אם חל שבת אחר יום טוב האחרון, שאז ליל המימונה נדחה, נכון לערוך סיום מסכת ואז יוכלו להקל בשמיעת כלי זמר¹⁴.

לימודי נגינה- המלמד או הלומד נגינה, האם מותרים ללמוד זאת בימים אלו? ומה הדין בילדים קטנים?

המלמדים או הלומדים לנגן בכלי זמר אם עושים זאת לצורך פרנסתם, מותרים להמשיך בלימודיהם בימים אלו, שאין זה עניין של שמחה. אבל אם לומד להנאתו ולא לשם פרנסה - אסור¹⁵, ויש מחמירים ללמוד ולהקל בתחילת הלימוד שלמלמדים רק צלילים, תווים ותאוריה על הכלי עצמו שאין זה בכלל נגינה. כמו כן, מותר למנגנת בנגי ילדים לנגן ליל הרוך, שאין מטרתה לשם הנאה אלא לצורך פרנסה¹⁶, וכן יש להקל בהשמעת סיפורי ילדים בוגרים שמשולב בהם מעט שירים, כיון שהעיקר הוא הסיפור¹⁸.

האם יש להקל בכלי זמר לצורך חולה או אדם בדיכאון?

יש להקל לנגן בכלי זמר עבור חולה לחזק את רוחו, וכן מי שיש לו מרה שחורה וכדומה אפשר להתיר לנגן עבורו בכלי זמר בצניעה¹⁹.

מאימתי מותר לערוך חופות ונישואין בימי ספירת העומר, והאם ישנם מקרים חריגים בהם ניתן להקל?

המנהג פשוט שלא נושאים נשים בימי הספירה גם בחור וגם באלמן הנושא אלמנה, למנהג בני ספרד איסור זה חל עד יום ל"ג בעומר בבוקר, ולמנהג בני אשכנז עד יום ל"ג בעומר בבוקר²⁰.

יש שכתבו להתיר הנישואין בליל ל"ג בעומר לבני אשכנז²¹, אולם הכרעת האחרונים לאסור בזה²². ומכל מקום כשהחל ל"ג בעומר ביום שישי, ולא שחל להיות היום חול המועד, יש להקל ללבוש את הבגד החדש שיש בו יותר בשמחה מאשר בפרי חדש³¹, וכשי צורך יש להדרר ללבוש את הבגד החדש בשבת, ויברך עליו שהחיינו, ובמקום שמחת

האם מותר לשמוע שירים וואקליים¹ הנשמעים ככלי זמר?

יש אומרים ששירים המבוצעים בפה בלבד, בתוספת השמעת קולות רקע בפה וללא ליווי כלי זמר - מותר לשומעים². לעומת זאת, יש האוסרים זאת, ובפרט בזמננו שמעבדים את קולות הניגון בצורה מקצועית ביותר עד שההקלטה נשמעת ככלי זמר ממש³. יש שכתבו שהכלל בזה הוא: אם אדם רגיל שאינו מבין במוזיקה מבחין היטב שאלו קולות אדם ולא כלי נגינה, יש מקום להקל, אך אם הדבר נשמע ככלי זמר, יש להחמיר⁴.

עד מתי אסור לשמוע שירים בימי הספירה?

לבני ספרד: אף שנוהגים בדיני אבלות (תספורת ונישואין) עד בוקר יום ל"ד בעומר, מכל מקום נהגו להקל ולהתיר ריקודים ושמיעת כלי זמר כבר מליל ל"ג בעומר. הטעם לכך הוא שיום ל"ג בעומר נחשב ליום שמחת רשב"י, ולכן מקלים בו בשמיעת מוזיקה יותר מתספורת ונישואין⁵.

לבני אשכנז: נוהגים איסור בריקודים ובשמיעת כלי זמר עד ערב חג השבועות, למעט יום ל"ג בעומר עצמו. זאת למרות שבענייני תספורת ונישואין רבים נוהגים היתר כבר מיום ל"ג ואילך או מראש חודש סיון. הפוסקים הסבירו שמחמירים יותר בשמיעת שירים, כיוון שזהו "דבר הרשות" שאינו הכרחי לאדם כמו תספורת ונישואין⁶.

האם יש להתיר לנגן בכלי זמר בשמחת מצווה כגון ברית, בר מצווה, סיום מסכת, חול המועד ואיסרו חג?

יש לחלק בין סוגי השמחות והזמנים כדלהלן: סעודות מצווה: בברית מילה, פדיון הבן, בר מצווה⁷, הכנסת ספר תורה⁸ וסיום מסכת - מותר מעיקר הדין לערוך אותם בריקודים ומחולות בליווי כלי שיר וזמר⁹, עם זאת, יש מן הפוסקים שכתבו להחמיר ולהימנע מריקודים ומכלי זמר אף בסעודות מצווה אלו¹⁰.

חול המועד - מותר לשמוע מוזיקה בחול המועד פסח אף בכלי נגינה, היות ומצוות "ושמחת בחגך" נאמרה גם בחול המועד¹¹, וכן מנהג העולם¹².

1 ל מוזיקה והאבילות היא יצירה מוזיקלית המופקת באמצעות קולו של האדם בלבד, ללא שימוש בכלי נגינה. בשיטה זו, המורים משתמשים בפהם ובגרונם כדי לחקות צלילים של כלי נגינה (כגון קולות בס או כלי הקשה), ולעיתים ההקלטה עוברת עיבוד אלקטרוני המעניק לה נפח של תזמורת מלאה.
2 ש"ת אגרות שמה ח"א סימן קטן, ילקוט יוסף עמוד תלמוד, כה שאין זה מביא לידי ריקוד ומחול.
3 שבט הלוי ח"ח סימן קכז, או נדברו ח"ח סימן נוה, צ"ח חטי' סימן לג אות ב', ואפשר שאף המקילים יביאו דיבורי צובננו בהקלטה מקצועית הנשמעת ככלי זמר.
4 הליכות מועד עמוד תלמוד.
5 רמ"א סימן תנ"ג ס"ב, כה"ח ס"ק כו-כו.
6 בשעה"צ סק"ד כתב בשם הא"ר להסתפק בריקודים ומחולות של רשות מ"ח מיון עד חג השבועות אף לנהגים היתר בתספורת, וכתב הגר"ח איוע"ב שכיון שהא"ר הסתפק יש להחמיר, והליכות שלמה עמוד שטא ס"ו, הגר"ש וואזנר קובץ מביית לוי ח"ג עמוד לה.
7 ונקרא סעודת מצווה אפילו כשאינו ביזמו, כל שהנער דורש הם בדברי תורה, משנ"ב סימן רכ"ה ס"ק. ודווקא כשעושים את הסעודה לחרם, כגון בר מצווה, אבל אם עושים את הסעודה קודם שנעשה בר מצווה מבוואר בקצות השולחן סימן סה ברה"ש

פסח כהילכתו פ"ב סט"ו הערה 55, הגר"ח קרליץ שם.
18 הליכות שלמה עמוד שטא הערה 53.
19 הגר"ש"ו איוע"ב הליכות שלמה פסח פ"א הערה 54, הגר"ח קניבסקי הליכות חג בתנ"ך פ"ו הערה 39.
20 א"ח רמ"א שם ס"א.
21 סוסבריים שפסקי מלמות ביום ל"ג בעומר, או משום שסוסבריים שם באבלות לילה אומרים מקצת היום ככולו, כן דעת המור וקציעה, והבא בעשרי תשובה אות ב', וכן כתב הגר"ח ס"ה, ועוד פוסקים הביאם הכה"ח בס"ק כח"ל.
22 א"ח רב, משנ"ב ס"ק א.
23 הרמ"א מקלים בתספורת ביום שישי מפני כבוד השבת, אין להתיר לעשות הנישואין בליל שישי, שלא שייך בנישואין את הטעם של כבוד השבת כשהסעודה לא נעשת בשבת, ואף שבש"ח האלף כ"ה שלמה סימן של כתב להקל בזה, מכל מקום כתב שזה דווקא כשהתחנה נעשת ביום שישי סמוך לערב, והסעודה תהיה בשבת ושישי כבוד שבת, וכל באופן שהתחנה בליל שישי, וכן סתימת רה"מ"א לאסור, שכתב להתיר רק התספורת.
24 ש"ר"ע סימן תנ"ג ס"א, משנ"ב ס"ק, כה"ח סק"ט, חז"ר עמוד 29.
25 הגר"ח ס"א, ערוך השולחן ס"ב, הגר"ש וואזנר קובץ מבית

ס"ו שאף אם הנער דורש אין זה סעודת מצווה.
8 אך יותר נכון לקבוע את הכנסת ספר תורה אחרי ל"ג בעומר.
9 כן משמע במשנ"ב ס"ק"ג שכתב לנהוג איסור בריקודים ומחולות של רשות, חז"ר עמוד רנה, הגר"ש אלישיב הלכות חג בתנ"ך פ"ו הערה 36, אור לציון עמוד קפ"א. אך אם בתקופות אחרות בשנה לא נהגו לעשותם בכלי נגינה אף כעת אין ראוי לעשותם, כן יש להתייחס מהמשנ"ב סימן תקנ"א ס"ק ע"ג.
10 הגר"ח סימן תנ"ג ס"א, אורחות חיים בהגהת מרה"ש"ם סימן זה בשם הדעת קדושים, מנחת יצחק ח"א סימן ק"א.
11 מכוואר ברמב"ם פ"ו מהלכות יום טוב הובא במשנ"ב בסיומן תקכ"ט ס"ק טו, והגר"ו סימן תס"ף ס"ה.
12 ש"ת"א אור דבריו ח"ו סימן כג, ש"ת"א משנה הלכות ח"ח סימן קפ"ח.
13 ש"ת"א יוסף א"ח ח"ג סימן ק"ד בשם הגר"ש אלישיב, פסק"ת הליכה ו'.
14 ילקוט יוסף עמוד תלמוד ואילך.
15 הגר"ח קרליץ חוט שני שבת ח"ד עמוד שעט. מיהו אם יש חשש שישכחו מה שלמדו יש להקל, שהוא דבר האבד.
16 הגר"ש וואזנר קובץ מבית לוי ח"ג עמוד לט, ובעניני ניסן עמוד ע"ו.
17 ש"ת אגרות משה א"ח ח"ג סימן פז, הגר"ש אלישיב סידור

בר מצווה או ברית מילה בימי הספירה יש להקל בפשיטות לכל בעלי השמחה³².

קניית ומעבר דירה, שיפוץ הבית, הנוכח הבית, האם ראוי ומותר לעשותם בימים אלו?

מותר לכתחילה לקנות או לשכור דירה בימי הספירה, כמו כן מותר להיכנס לדירה חדשה ולערוך סעודת חנוכה הבית, ובפרט בארץ ישראל יש בזה משום מצוות ישוב ארץ ישראל, ומותר לשפץ את ביתו בבניה וצביעה וכדומה, שאין לנו להוסיף דיני אבלות מדעתנו, יש להבחין בין ימי ספירת העומר לבין ימי בין המצרים ותשעת הימים; בעוד שבימי בין המצרים מחמירים יותר בבנייה של שמחה בשל האבל על חורבן בית המקדש, הרי שבאבלות של ימי הספירה לא מצינו הגבלות כאלו³³.
ראוי לציין כי יש מפורסי דורנו שנטו להחמיר שלא

לעקור דירה ממקום למקום ללא צורך דחוף, בשל השמחה היתרה הנלווית לכך. לשיטתם, אם ישנו צורך, עדיף לתזמן את המעבר לראש חודש אייר או ליום ל"ג בעומר. אולם, כאמור, דעת רוב הפוסקים להקל בדבר לכתחילה³⁴.

האם יש להימנע מללכת לים או שאר טיולים בימי הספירה?

יש נוהגים להימנע מלצאת לדרך בימי הספירה, אולם להלכה אין להקפיד בזה כלל, ובפרט במקום הצורך, וכן אין להקפיד מלרחוץ בנהר בימים אלו, זולת במקום שנהגו להחמיר.
עם זאת, כיון שימים אלו נחשבים לימי דין שבהם יש להקפיד יותר על "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" ולהיזהר במקומות שיש בהם מידה מסוימת של סכנה, אך כל עוד מדובר בטיול סטנדרטי או ברחצה

הלכות ראש חודש שחל בשבת

מצווה מן המובחר להרבות בסעודה ולשמוח בימי ראשי חודשים. שהרי בתורה הוקשו ראשי החודשים למועדים, כפי שנאמר: "ויביתם שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חודשיכם" (במדבר י', י). מכאן למדו חכמים שיש לייחד סעודה מיוחדת לכבוד היום³⁵. חשיבות הסעודה נלמדת גם מדברי דוד המלך ליהונתן, כאשר ביקש להצטדק בפני שאול המלך על היעדרותו מסעודת המלך, אמר: "כי זבח משפחה לנו בעיר" (שמואל א' ו', כ). מכאן שהיה זה מנהג קדום וחשוב בישראל לערוך סעודות גדולות בימים אלו.

אף שאין חיוב גמור לערוך שמחה ולקיים סעודה בפת כמו בחגים ומועדים, מכל מקום, למדנו שהיו נוהגים לקיים סעודות גדולות בימי ראש חודש, ומצווה היא³⁶. עוד נאמר במדרש³⁷ כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד ראש השנה חוץ מהוצאות שבתות וימים טובים, ראשי חודשים וחול המועד. מכאן שכל מה שמוציא אדם לכבוד ראש חודש הרי הוא בכלל הוצאות מצווה כמו שבתות וחגים שעליהם נאמר: בני, לוו עלי ואני פורע³⁸.

האם חובה להוסיף בסעודות שבת תבשיל נוסף לכבוד ר"ח?

מצווה להוסיף בראש חודש מאכל חשוב מעבר למה שרגיל לאכול ביום חול³⁹, כאשר חל ראש חודש בשבת, מצווה להוסיף תבשיל נוסף או קינוח מיוחד בנוסף למאכלים שהוא רגיל לאכול בשאר שבתות השנה. המטרה בתוספת זו היא שיהיה ניכר בסעודה שעושים אותה גם לכבוד ראש החודש ולא רק לכבוד השבת⁴⁰.

מי ששכח להזכיר "רצה והחליצנו" בברכת המזון בשבת, כיצד עליו לנהוג?

בסעודה ראשונה ושנייה: כיוון שיש חיוב בדין לאכול בהן פת, הרי שהזכרת השבת בברכה היא חובה גמורה. לכן, אם סיים את ברכת המזון ושכח לומר "רצה", עליו לחזור ולברך את כל ברכת המזון מתחילתה⁴¹ בסעודה שלישית: כיוון שיש דעות בהלכה שאינה מחייבת אכילת פת, הרי שאם שכח להזכיר בה "רצה" וסיים את הברכה - אינו חוזר⁴².

דין הנזכר לפני סיום הברכה: אם נזכר לאחר שחתם "ברוך אתה ה'" (בסוף ברכת 'רחם'), אך טרם אמר "בונה ירושלים", יאמר מיד את המילים "למדני חוקיך" (כדי לסיים את הפסוק מתהילים ולהפוך את החתימה ללימוד), ואז יחזור לומר "רצה והחליצנו"⁴³.
אולם יש חולקים וסוברים שעדיף לסיים את הברכה כרגיל, ואין להשתמש בפתרון של "למדני חוקיך" אלא כשאין ברירה אחרת⁴⁴.

דין הנזכר לאחר ברכת "בונה ירושלים": אם סיים את ברכת "בונה ירושלים" אך טרם התחיל בברכת "הטוב והמטיב", יאמר שם ברכה מיוחדת: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר נתן (בנוסף עדות המזרח: שנתן) שבתות לישראל באהבה לאות ולברית, ברוך אתה ה' מקדש השבת", ולאחר מכן ימשיך בברכת "הטוב והמטיב"⁴⁵.

כיצד ינהג מי ששכח להזכיר "יעלה ויבוא"

השבת על האדם ומסתמא נתן אל ליבו להזכיר כראוי⁴⁶. עדות בני הבית: אם בני הבית מעידים ששמעו אותו מזכיר את מעין המאורע, יכול לסמוך על עדותם ואינו צריך לחזור. זאת משום שאין צורך כאן ב"תורת עדות" גמורה, אלא רק בבירור המציאות.
אשה המסופקת אם הזכירה מעין המאורע אינה חוזרת ומברכת⁴⁷. אך קטן חוזר ומברך מדין חינוך, וכדין ספק בירך⁴⁸.

מי שהתחיל לאכול סעודה שלישית בשבת וסעודתו נמשכה לתוך מוצאי שבת, האם עליו להזכיר "רצה והחליצנו"? ומה הדין כאשר חל ראש חודש במוצאי השבת?

הכלל בהלכה הוא שברכת המזון נקבעת לפי שעת תחילת הסעודה. לכן, מזכירים את ההזכרות המתאימות לזמן שבו החל האדם לאכול, גם אם הסעודה הסתיימה לאחר שהיום כבר עבר.
דין סעודה שנמשכה משבת לחול: אדם שהתחיל סעודתו בשבת מבעוד יום, וסיים לאכול רק לאחר שחשכה, עליו להזכיר "רצה והחליצנו" בברכת המזון. כך גם הדין בראש חודש שחל ביום חול - אם התחיל סעודתו בראש חודש ונמשכה לתוך הלילה שלאחריו, מזכיר "יעלה ויבוא"⁴⁹.

דין שבת שחל ראש חודש במוצאי השבת: במקרה זה, לכתחילה נכון לסיים את אכילת הפת עוד לפני שקיעת החמה, ובכך להזכיר "רצה" בלבד ללא הזכרת ראש חודש. אולם, אם נמשכה אכילת הפת גם לתוך הלילה, נחלקו הפוסקים כיצד לנהוג: יש אומרים: שיוזכר רק את ראש חודש ("יעלה ויבוא") ולא את השבת⁵⁰, יש אומרים: שיוזכר את שניהם ("רצה" וגם "יעלה ויבוא"), ואין בכך סתירה⁵¹, אך לדעת פוסקים רבים: יש להזכיר במקרה זה את השבת בלבד ("רצה והחליצנו"), כיוון שהסעודה שייכת לשבת שבה התחילה⁵².

בברכת המזון בראש חודש

נזכר לאחר שסיים את כל ברכת המזון: אינו צריך לחזור ולברך שוב⁵³. בניגוד לשבת, שבה יש חיוב גמור לאכול פת ולכן השובח "רצה" חוזר, בראש חודש אין חיוב הלכתי לאכול סעודת פת דווקא (אלא רק להימנע מתענית), ולכן השכחה אינה מעכבת בדיעבד⁵⁴.

נזכר לפני שחתם את ברכת "בונה ירושלים": אם אמר "ברוך אתה" ועדיין לא אמר את שם ה', יעצור מיד, יאמר "יעלה ויבוא", וימשיך לאחר מכן כסדר⁵⁵. אם כבר הזכיר שם ה' (אמר "ברוך אתה ה'"), יאמר מיד "למדני חוקיך" (כדי לסיים את הפסוק) ויחזור לומר "יעלה ויבוא"⁵⁶.

ואם נזכר לאחר שסיים ברכת "בונה ירושלים" (ולפני ברכת "הטוב והמטיב"): בשלב זה יש הבדל במנהגים: מנהג האשכנזים: יאמר ברכה מיוחדת בשם ומלכות: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, אשר נתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזיכרון", ואז ימשיך בברכת "הטוב והמטיב"⁵⁷. מנהג הספרדים: יאמר את נוסח הברכה הנ"ל ללא שם ומלכות: "ברוך שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזיכרון", וימשיך לברכת "הטוב והמטיב"⁵⁸. נזכר לאחר שהתחיל ברכת "הטוב והמטיב": אינו חוזר כלל וממשיך בסדר ברכת המזון כרגיל⁵⁹.

כיצד ינהג אדם המסתפק לאחר שסיים את ברכת המזון אם הזכיר "יעלה ויבוא" (בראש חודש) או "רצה והחליצנו" (בשבת)?

דין המסופק: הכלל הוא שדין המסופק כדין מי שבוודאות לא הזכיר. הטעם לכך הוא שבימות החול האדם מורגל לברך ללא הזכרות אלו, ולכן יש חזקה שגם הפעם נהג כפי הרגלו. ולכן אם הספק הוא לגבי "יעלה ויבוא", אינו צריך לחזור (כשם שאינו חוזר בוודאות). אך אם הספק הוא לגבי "רצה והחליצנו", לדעת המשנה ברורה עליו לחזור ולברך⁶⁰. אולם, יש מהפוסקים שכתבו שאינו חוזר, שכן לדעתם אימת

הזכיר, משנ"ב תכ"ס ק"י, ש"ש פ"ז הערה נ"ו.
58 יביע אומר ח"ו סי' כ"ח, חז"ע שבת ח"ב עמוד קצד, והוא ספק דרבנן, דדין הזכרת מעין המאורע הוא דרבנן, ומגדל החוקה דמה שהוא ילמוד ומזכיר יש חזקה נגדית דאימת שבת עליו ודמי אנפשה ומזכיר, ומ"מ אם נולד לו הספק מיד קודם שהתחיל הטוב והמטיב יאמר ברכת שנתן בשם ומלכות.
59 פסקי תשובות קפ"ח הערה 18 הדישין לדברי הסוברים החיוב נשים בברכה דרבנן, וספק דרבנן להקל.
60 פסקי תשובות קפ"ח סי"ח.
61 שו"ע סימן קפ"ח סעיף י.
62 הברכת המשנ"ב סי' ק"ג בשם המג"א, מהר"ש מלובלין בתשובה סי' ל"ד.
63 דעת ה"א הובא במשנ"ב שם, וכן הברכת הגר"י סעיף י"ז, אשל אברהם מחמדות.
64 דעת הב"ח, בב"ח פ"א חזקת את כ"ב, חז"ר ח"ג סי' נ"ה.

50 ולמרות שאסור להתענות בראש חודש, כדי להימנע מאיסור זה יכול לאכול כל מה שרצה, ואין חיוב לאכול דווקא פת.
51 שו"ע סימן קפ"ח סעיף ז.
52 משנ"ב שם סי' כ"ב.
53 כ"ל כמו בשבת רצה והחליצנו, ואף לחולקים שם כדיון שיש תקנה בברכה שלאחר כך עדיף שסיים ברכת בונה ירושלים במשם הפסק, מ"מ כאן הואיל ונכנס למחלוקת אם יברך הברכה בשם ומלכות ודאי עדיף שסיים למדני חוקיך ויצא מהמחלוקת, והלכה ברורה סעיף כ"ד.
54 משנ"ב שם סי' כ"ה, וביאה"ל שם ה"א אומר ברוך.
55 שו"ע שם, ואין חילוק בזה בין הלילה ליום, אף שבתפילה אין חזורים על יעלה ויבוא בערבית, שו"ע וביאה"ל ה"א בין בלילה.
56 שו"ע שם סי' טו, אלא אם כן היה בדעתו בשעת הברכה להזכיר ולאחר זמן נולד הספק בליבו, דבזה אמרינן שמסתמא

41 פסיקתא פכ"ו. הובא ב"י ו' ובמשנ"ב שם סי' ס"א.
42 גמרא ביצה טו. ומכל מקום ע"י במשנ"ב סימן רמג סי' ג, ובשע"ת שם סי' ז, שלא ינהג כן אלא מי שיש לו להחזיר עפ"י דרך הטבע ולא יסמוך על הנס.
43 שו"ע סימן ת"ט סעיף א, ומשנ"ב שם סי' ס"ב. ומהנה הגר"י קניבסקי (ארוחות רבנו ח"א עמוד קפ"ו) לשנות בכל ר"ח קצת ו"ו וגם נתן לבני ביתו לשנות ואף לנשים, ואמר שצריכים לכבד את יום ר"ח, ועל ידי שתיתן ה"יין מראש שהוא י"ט.
44 משנ"ב שם.
45 שו"ע סימן קפ"ח סעיף ו. ובכל זה אין חילוק בין אשה לאיש, ש"ת יביע אומר ח"ו סי' כ"ח סוף סעיף ה', חז"ע שבת ח"ב עמוד קצ"ב הערה י', פסקי תשובות ו"א, ודלא כה"ח סק"ד.
46 שו"ע שם סי' ט"ז.
47 משנ"ב שם סי' ס"ב.
48 הלכה ברורה סעיף י"א ובהערת שם בהרחבה.
49 שו"ע שם סי' ו.

32 הגר"י קרליץ, חז"ע עמוד רט ובהערה שם הרחיב עוד בהו.
33 הגר"י אלישיב והגר"ח קניבסקי הלכות חג בתנ"ך פ"א הערה 26 חז"ע עמוד רט.
34 שו"ת שבת הלוי ח"י סימן קלה אות ג, פסק"א אות א'.
35 חז"ע עמוד רעד, וראה חז"ר ח"ו סימן פ', ארוחות רבנו ח"ב עמוד צ"ה בשם הסטיפלר, ילקוט יוסף מנהגי ימי העומר עמוד תפח.
36 מהר"ש בספר נהר שלום דף לב ע"א, ספר דברי שלום מנהגי ק"ק בית אל, ועוד.
37 מהר"ח דילירוהו בתורת חכם דף שסד ע"ב, והרב מנחם דוד, והזמרת הארץ.
38 ספר תורה מציון ספה"ע עמוד כא, קטו.
39 במדבר י' י.
40 טור ובית יוסף סימן ת"ט. ועיין בשער הציון אות א שהביא בשם האור ורוע שלכתחילה יש לערוך את סעודת ר"ח על פת דווקא.